

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת חיי שרה, תשפ"ה

זמני כניסת שבת

Baltimore, MD - 4:28	Minneapolis, MN - 4:19
Brooklyn, NY - 4:14	Miami, FL - 5:11
Chicago, IL - 4:04	Monsey, NY - 4:13
Houston, Texas - 5:07	Montreal, Quebec - 3:59
Johannesburg, S. Africa - 6:22	Passaic, NJ - 4:14
Lakewood/Deal, NJ - 4:17	Toronto, Ontario - 4:28
London, UK - 3:47	Yerushalayim - 4:00
Los Angeles, CA - 4:27	Zurich, Switzerland - 4:24

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

שחרור הגר

כתיב וכל טוב אדוניו בידו שנתן לו שטר מתנה. והנה מצינו בסנה' צ"א ע"א דבאו בני ישמעאל בטענה על א"י והשיבו להם כי אברהם נתן כל אשר לו ליצחק והקשה הרא"ם (פ') חיי שרה עה"פ כל טוב אדוניו בידו) איך העביר אברהם ירושה מבנו ישמעאל.

ובמהרש"א ת' שם דישמעאל בן שפחה היה שגולד קודם שנשתחררה ואין בן שפחה יורש. (ובני קטורה אע"פ שגולדו אחר שנימול והיה אסור בשפחה ונשתחררה קטורה מ"מ בני פלגש היו וכו' ואינם ראוים לירש עם בן אשתו שהוא יצחק, ומשמע דעתו דכשיש טעם אין איסור בהעברת נחלה וצ"ב).

והנה ביבמות ק' ע"ב בהא דדרש הגמרא עה"פ שאמר ה' לאברהם והייתי לך לאלקים ולזרעך אחריו ומפרש הגמרא שאמר ה' לאברהם שלא ישא שפחה דלא לזרעך בתרה. והקשה מהרש"א דהרי נשא הגר ות' כי הנושא שפחתו נשתחררה כמפורש בגיטין מ' ע"א ואפילו אם היתה שפחת שרה מ"מ במה שמסרה אותה שרה היה בזה שחרור. (וצ"ל דקרא מזהיר שלא לישא שאר שפחה אבל שפחתו מותר ממילא). וכ"כ מהרש"א בשבת נ"ה ע"ב (וע"ש דגם בלהה זלפה נשתחררו וכ"כ באוה"ח). ולכא' סותר דבריו בסנה'.

(ושו"ר בעין יעקב יבמות דף ק' בענין יוסף שהקשה סתירה זו).

ובאוה"ח נסתפק בזה אי בני ישמעאל הם עבדים שלנו כיון שבא אברהם על שפחה שלו. והביא מתוכ"פ כ' בהר פרשתא ו' ס' ג' דדרש מנין אתה אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אתה לשעבדו עבד ת"ל אשר יהיו לך מאת הגוים. וחזינן דגם הבא על שפחת עצמו הולד הוא עבדו.

וצ"ב מהו ספק האוה"ח והתנ"כ אי הוא עבדו ומאי שנא אדון או אחר הבא על השפחה. והר"ש משאנץ פ' כוונת התנ"כ בכל מי שבא על שפחה, מנלן דבנה עבד, ובגמ' דרשו מדכתיב האשה וילדיה, והתנ"כ דרש ממקרא זה (ונקט בא על שפחתו, משום לשון הקרא אשר יהיו לך מאת הגוים). ולדבריו לא שייך כאן דברי התנ"כ דבדאי אין כוונת האוה"ח להביא ראיה שבן השפחה הוא עבד. וע"כ פירש כוונה אחרת בתנ"כ.

ולפי מהרש"א ביבמות שלא היה עבד תיקשי ק' מזרחי איך העביר נחלה. ות' הדעת זקנים כ"ה ה' בשם ר' שמואל כי אברהם וישמעאל היו גרים ואינו ראוי לירשו. (מיהו יש לדון לפמ"ש המהר"ל דקודם מתן תורה לא אמרו גר שנתגייר כקטן שגולד דמי). וע' ק"ש ב"ב שני"ח בשם הרמ"ה משום דקודם מתן תורה אין איסור העברת נחלה. ועוד תי' בח"ס עה"ת ובח"ס כתובות נ"ז כי איסור העברת נחלה רק שמא יהא לו בן שיחזור בתשובה, והרי כתבו מהר"ל וכלי יקר שידעה שרה ברוה"ק שבודאי לא יחזור בתשובה (ולכן גירשה אותו) ואולי גם ידעה שלא יחזור בניו בתשובה.

ואמרה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחת לעבדך ליצחק (כד'ד)

אומר אליה הטי נא כדך ואשתה, ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחתה לעבדך ליצחק. כי מן הדבר הקטן הזה אפשר ללמוד את טוב ליבה.

אילו היה מבקש ממנה אליעזר דבר גדול והייתה מסכימה, אין בזה ראייה על טוב ליבה, משום שיתכן שעשתה זאת בכפיה, מחמת שביקש ממנה. אך כאשר בחן אותה אם תגיד מעצמה "גם גמליך אשקה", זהו דבר קל אך מוכיח על טוב ליבה וריוזותה, שאינה חושבת על טובתה, אלא אהבת הזולת בלבד היא הממלאת את רוחה.

כי האדם המכיר את עצמו יודע שאפי' במעשיו הטובים ביותר הוא אינו נקי מאהבת עצמו, לכן אמר ר"ע "ואהתך לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה", כי דווקא 'כמוך' היא ההוכחה לאהבת הזולת ושאינו עושה את הדברים מתוך אהבת עצמו.

מרת המשגיח הגאון הרב ירוחם ליוואויץ זצלה"ה

אליעזר עבד אברהם נטל על עצמו לחפש אישה שתהיה ראויה ליצחק אבינו.

עלנו להבין, כיצד נטל על עצמו אליעזר שליחות זו, והרי קשה עד מאוד לרדת לעומק תכונות האדם ולדעת האם מתאימה היא ליצחק.

למדנו כאן את הידיעה המופלאה של אברהם ואליעזר בנפש האדם. כי באמת קשה עד מאוד לרדת לטבע האדם ולהכיר את תכונותיו, אולם למדנו שע"י בחינה בדברים הקטנים אפשר ללמוד את תכונות האדם.

דוגמה לדבר, כאשר מבקשים הסוחרים הגדולים להכיר את טיב הסחורה שמציעים להם, לוקחים הם דוגמה קטנה מהסחורה וממנה הם לומדים על טיבה של כל הסחורה.

כך גם אליעזר עבר אברהם, כאשר ביקש לבחון את תכונותיה של רבקה, בדק דוגמה קטנה וממנה למד על כל תכונותיה. הדוגמה לדעת מה תכונותיה הייתה "הנערה אשר

דברי רבותינו

דברי הימים

כולן שוין לטובה

בהספד שנשא מרת ראש הישיבה שה"ת הגאון הרב חיים שמואלביץ זצלה"ה אחר הסתלקותו של הרב מפוניבז' הגאון הרב יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, הקשה רה"י היכן פירש הכתוב מה היה ההספד של אברהם על שרה? ועוד, הרי חז"ל אומרים ששרה הייתה גדולה מאברהם בנבואה, וכיצד יכל אברהם להגדיר את מעלותיה וסגולותיה?

וביאר, ההספד נכתב בפסוק "שני חיי שרה", ופירש רש"י: כולן שוין לטובה. אברהם אבינו לא פירט את גדולתה של שרה, רק זאת אמר "שני חיי שרה - כולן שוין לטובה", מילים אחדות הכוללות בחובן את כל השבחים שניתן לומר, שכל ימיה היו מנוצלים לטובה ללא כל הפסק והיסח הדעת. אין לך הספד גדול מזה!

שבח מופלא זה המליץ מרת רה"י הגר"ח על הרב מפוניבז', גדלות נפלאה ומיוחדת היתה בו שקשה לנו, במעמדנו אנו, לתארה ולהגדירה כראוי, אמנם זאת נוכל לומר בודאות: "כל שנותניו שוין לטובה!" כל חייו היו רציפות אחת של עשייה ובנין לתורה ולחסד. כבר מגיל צעיר היה ענק בתורה לעמול בתורה היה רק הולך להיפרד ממקורביו, אזי לא היה מגיע לאותה מדרגה אליה הגיע לבסוף.

וזהו שנאמר גם על אברהם "ואברהם זקן בא בימים" (בראשית כד, א), שכל ימיו היו חטיבה אחת של עבודת ה' ולא חלקים חלקים, שלא היה בחייו הפסק כלל.

מעין זה סיפר הגאון הרב חיים הכהן קמיל זצ"ל, את ששמע ממרת רה"י הגר"ח שמואלביץ, כי בצעירותו התעורר ללמוד תורה בחשק רב, אך חשב בלבו אולי אין הוא עדיין בשל לכך באותה העת, ובנוסף, הרי עליו להיפרד לפני יציאתו ממקורביו, אך לבסוף החליט ללכת מיד לבית המדרש, וישב ולמד ברציפות עצומה שבע שנים, והוסיף הגר"ח שמואלביץ ואמר שאילו לפני שהלך לעמול בתורה היה רק הולך להיפרד ממקורביו, אזי לא היה מגיע לאותה מדרגה אליה הגיע לבסוף.

חסד ואמת

ועתה אם ישכם עושים חסד ואמת עם אדוני הגידו לי (כדן).

הספורנו כאן פירש מה שאמר אליעזר חסד ואמת היינו שהחסד שיש כאן הוא עם אברהם וז"ל שכדי להפיק רצון אדוני, תבטלו רצונכם ותסכימו לשלוח את בתכם בארץ מרחק ע"כ והאמת שיש כאן הוא עם רבקה וז"ל שתצרו תועלת וכבוד בתכם כראוי לכם וזה בהכניס אותה בבית אברהם.

ובביאור דבריו נראה להקדים מש"כ הגר"א ז"ל במשלי על הפסוק (ג' ג') חסד ואמת אל יעזבוך, שחסד היינו מה שאדם עושה מה שאין ישרות השכל מחייבו כי אם מה שעושה מנדבת לבו אבל אמת הוא מה שעושה כי ישרות השכל מחייבו לכך. ודרך משל. אם ראובן מטיב עם שמעון כשהשעה דחוקה לו ונתן לו מאה כסף, זה חסד. אם לאחר זמן נהפך הגלגל ולראובן השעה דחוקה ושמעון יעזור לראובן, אם יתן לו שמעון לראובן מאה כסף הרי זה אמת כי כן מחייב שכל הישר ואם יתן לו מאתיים הרי המאה השני' נקרא חסד.

הסכמתם של בתואל ולבן לשלח את רבקה היא טובה לאברהם וגם לרבקה. אבל הטובה שעושים עם אברהם שונה היא לטובה שעושים עם רבקה. ישרות ההנהגה אינה מחייבת אותם להיטיב עם אברהם ואין זה כי אם עשיית חסד. אבל הטובה שעושים עם רבקה הרי זו קרויה אמת כי זה דבר שהשכל מחייבת. כי כל בת סומכת ובוטחת באביה שיעשה את הכי טוב בשבילה.

והמקור והטעם בזה הוא עפ"י המובא בפירוש אבני אליהו שבסידור הגר"א ז"ל על הפסוק טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים כי החסיון מה שאדם סומך ושם תקותו דאחר שיעזרוהו בכל מה שצריך ובטחון הוא מה שהבטיחו לו שיעזרוהו. ואמר דוד המלך ע"ה שמה שאדם שם תקותו בה' שיעזרוהו אף על מה שלא הבטיחו ה' הוא יותר טוב ממה שהבטיחו אדם. כי השם תקותו באחר וסומך עליו, ישרות ההנהגה מחייב לפעול לטובתו ולעשות רצונו. ובספר חפץ חיים על התורה כתב כן לפרש מה שכתוב אצל לוט כי על כן באו בצל קורתו ע"כ עלי לטרוח לטובתם, כן שמעתי גם לפרש מה שאומרים בקדושה "ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך.. מה שהננו מחכים לך הוא סיבה מוצדקת לבקש ממקומך מלכנו תופיע.

הנה מה שכתוב שאמר אליעזר ברוך ה' אשר לא עזב את חסדו ואת אמתו מעם אדוני פירש בספר שם שמואל על דרך שכתב רש"י בריש פרשת ואתחנן אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אינם מבקשים כי אם מתנת חנם לגודל הכרתם את גדלות הבורא יתב' ואת שפלות עצמם. אולם כשאליעזר בא בשליחות אברהם, אע"פ שצריך להזכיר את חסד ה' עם אברהם כמו שבקש ועשה חסד עם אדוני מ"מ מפאת כבוד לרבו צריך הוא גם לתלות במעשיו הטובים ומן הראוי גם להזכיר שזה אמת.

ולהאמור אפשר לפרש גם מה שהזכיר אליעזר ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמתו היינו על הדרך הנ"ל ר"ל מאחר שאברהם שם

כל כך מבטחו בה', הרי מה שהקב"ה מטיב עמו הוא גם נקרא בשם אמת.

***

שמעתי מקשים איך אליעזר בחן את רבקה ולבקש ממנה כזה טירחה גדולה להשקות כל גמליו מנערה כה צעירה. והתשובה היא שלא בחן אותה לראות אם היא בעלת חסד כ"א לדעת אם יש לה מידת החסד, כראוי למי שנכנס לביתו של אברהם אבינו. ההבדל בין מי שיש לו לב לעשות חסד למי שחנן במידת החסד הוא אם עושים חסד מנדבת הלב כי הלה זקוק לעזרתי וטובתי או מפני שאני צריך לעשות חסד, (או בנוסח אחר כמו שראיתי בכתבי איש הפלא הרב ישראל שוברט שליט"א מפני שחובת אדם היא להדמות לקונו יתב', מה הוא רחום אף אתה היה רחום). חסד כזה נקרא אמת וזה אשר אמר ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמתו.

***

מסופר שבא אחד מתלמידי ישיבת חברון למשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצוק"ל ושאל על הא שאמרו חז"ל יהא כבוד חבריך חביב עליך כשלך ותמה הא הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם ואיך צוו חכמים לשים כזה מכשול גדול בפני חברו.

אמר לו המשגיח זצ"ל משל למה הדבר דומה מי שבא לאדם אחד שידוע לכל של"ע לוקח סמים ומבקש ממנו כסף, הנה בידועו מה הלה יעשה עם הכסף לבזבזו על דברים אסורים בודאי לא יתן לו.

אבל אם לוקח הסמים יגש לאחד ויאמר הנך חייב לי כסף שהלויתך ולא שלמת לי, בודאי אין לו לסרב מפני שידוע שיקנה בזה סמים - הלא חייב הוא לו אלא שהלה צריך שיהי' לו שכל לדעת מה לעשות עם כספו.

באותה מידה אמרו חז"ל יהא כבוד חברך חביב עליך כשלך - חייב אתה בזה וזה אמת שיושר ההנהגה מחייבת אלא שהמקבל צריך לדעת מה לעשות עם הכבוד שאתה מכבדו.

***

היה מרגלא בפומי' של מרן ראש הישיבה הגאון רבי חיים זצ"ל כידוע חז"ל צוו על האדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו גם ידוע שחז"ל צוו על האשה הכשרה להיות עושה רצון בעלה. אם הבעל בא בטענה "איזהו אשה כשרה העושה רצון בעלה" והאשה באה בטענה "אוהבה כגופה ומכבדה יותר מגופה" הרי הם זקוקים לישעוה גדולה. וכשיחליפו דבריהם יהיו אז על מי מנוחות.

הרי שבכל זיווג של איש ואשה יכול להתקיים גם החסד וגם האמת. שאם הבעל יאמר אני עשיתי אתך אמת ואת עשית עמי יותר כי הגדלת לעשות גם חסד, ואשתו גם היא תאמר כן, הרי הם על מי מנוחות.

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Hashem's Revealed Intervention

Harav Hagaon Meir Wahrsager Shlita

In this parshah, Eliezer describes in great detail the entire sequence of events that transpired along his way to find Rivka, as he attempts to obtain the consent of Lavan and Besuel to the match between her and Yitzchak. In response, Lavan and Besuel say: **מה' יצא** — clearly, this is from Hashem, so we can't stop it or even express our opinion.

The implication is that otherwise, they might have tried to interfere, but considering that this match is obviously the word of Hashem, they cannot oppose it. They then add, **הנה רבקה לפניך קח ולך**, **והנה היא אשה לבן אדניך כאשר דבר ה' Hashem said.**

The mefarshim wonder what is meant by the phrase **כאשר דבר ה'**. When did Hashem speak to Lavan and Besuel about this? Perhaps Hashem told Avraham that Rivka was destined to be Yitzchak's wife, but He certainly didn't disclose this to Lavan and Besuel!

The Netziv explains that when a person experiences a clear manifestation of hashgachah pratis, it's as if he's hearing Hashem speaking to him. Lavan and Besuel were also privy to this outright expression of hashgachah pratis, and they acknowledged this with the words **כאשר דבר ה'**.

Indeed, from the passuk **ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר** (along with two other sources, in Nevi'im and Kesuvim), the Gemara (Moed Katan 18b) derives that **מה' אשה לאיש** — a person's zivug is ordained in Shamayim. Evidently, the special hashgachah pratis in the match between Yitzchak and Rivka was not a one-time phenomenon. Rather, this first shidduch discussed in the Torah is the model for all other shidduchim, which are from Hashem as well.

What does it mean that a zivug, specifically, is from Hashem? Everything in the world is from Hashem!

It seems that what the Gemara is expressing here is that although everything is from Hashem, His involvement is usually in the background. The passuk states, **השמים שמיים לה' והארץ נתן לבני אדם** — the heavens belong to Hashem, but the earth, He gave over to people. Does this mean that the earth doesn't belong to Hashem? Of course it does, but He gave over this world to the bechirah of humans, who seem to be the ones running the world. Even though Hashem is actually the One pulling the strings, at the forefront of the world it seems that human choices, power, and intellect are orchestrating world events. What happens in shamayim, on the other hand, is clearly in Hashem's control, even to this day.

The exception to this principle, the Gemara is saying, is zivugim; Hashem retained this one area in which He intervenes in a more direct way.

The Chazon Ish is quoted as having expressed this idea in the following way. When the Beis Hamikdash was standing, the relationship between Hakadosh Baruch Hu and Klal Yisrael was one of *gilui panim*, which was manifested in open nissim. When the churban occurred, however, that relationship shifted to one of *hester panim*. Nevertheless, says the Chazon Ish, one vestige of this special, outwardly obvious relationship remained: the area of *shidduchim*. This idea is conveyed in Lavan and Besuel's words **כאשר דבר ה'**.

Do You Hear the Bas Kol?

The Sforno, commenting on those words, explains that this is a reference to the bas kol that declares, forty days before the formation of a fetus, "*Bas ploni l'ploni.*"

This dovetails with the Netziv's explanation that a clear manifestation of hashgachah pratis is tantamount to hearing the *dvar Hashem*. In other words, when a shidduch is being finalized, and the hashgachah pratis involved in it is clear, that is an echo of the bas kol that announced, "*Bas ploni l'ploni.*"

Rav Wolbe notes, in *Alei Shur*, that a bas kol is usually something that is heard. But who hears the bas kol forty days before the child is formed? He quotes the Chazon Ish as explaining that when the prospective chassan and kallah are preparing to finalize the shidduch, they feel a certain sense of clarity. Sometimes, it might be just a tiny bit, but it's almost as though they are granted a higher feeling of confidence. That itself is the bas kol.

This reverberation of the bas kol, manifesting in the hashgachah pratis of the shidduch, is what Lavan and Besuel, as well as Eliezer, were experiencing. But the same is true of every couple that gets engaged. In fact, one of the reasons why we call an engagement celebration a "*vort*" is that the couple is announcing that they want everyone to hear the bas kol that this shidduch has been Divinely ordained: **כאשר דבר ה'**.

This, perhaps, is also why the term "*bashert*" is used so frequently to describe a shidduch. The truth is that everything in the world is *bashert*: a business deal, a friendship, etc. But the word *bashert* is used almost exclusively to describe shidduchim, reflecting the idea that a shidduch is an open manifestation of Hashem's intervention. While a person is required to perform his *hishtadlus* in this area as well, Hashem does not leave shidduchim up to people, but becomes personally involved in Himself.

A Residence for the Shechinah

Why is He more involved in shidduchim than in anything else?

One reason is that a zivug is something that is very deep and

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Divine, not something logical. The Netziv alludes to this idea, that a shidduch has to be made by Hakadosh Baruch Hu, because only He could pair a man and a woman despite their vast inherent differences. He explains that the concept of *מה' אשה לאיש* is stressed with regard to the shidduch of Yitzchak and Rivka in particular because otherwise we might assume that this was a logical, natural shidduch; after all, Rivka was from the family of Avraham and Yitzchak. To dispel that notion, the Torah emphasizes here specifically that a shidduch is from Hashem — always.

But perhaps there's another reason why Hashem is more involved in shidduchim than in any other area of life. It's because He is more invested, *kivyachol*, in a person's *zivug*, since a Jewish home is a dwelling place for the Shechinah, just like the Mishkan. The Gemara in Sotah teaches that if a husband and wife are *zocheh*, the Shechinah resides between them.

This idea is relevant to people who are seeking a shidduch, but it remains relevant to every married couple, no matter how long they are married. Any time we are trying to work out *shalom bayis* issues, we have to realize that more than anything else in the world, a marriage is Divinely ordained, and the symmetry between the couple is created by Hakadosh Baruch Hu. If, after a person is married, he is doubtful whether he married the right one, he has to know that his shidduch was made in Heaven, and there is nothing more Heaven-sent than a spouse. A marriage belongs to Hakadosh Baruch Hu; it's His business.

It's Hashem's Time!

The Sefer HaChinuch, in discussing the mitzvah of *נקי יהיה לביתו* *שנה אהת*, explains that a new husband may not leave his wife for an extended period during *shanah rishonah*, and is therefore exempt from certain responsibilities, such as army service. The Chinuch adds that a wife is not allowed to be *mochel* this obligation of her husband, although he cites an opposing view that she may. Why shouldn't a wife be allowed to waive this obligation of her husband? Why is this *chiyuv* different from any other obligation *bein adam lachaveiro*, which a person can forgo?

We can suggest that the reason she can't be *mochel* her husband's presence is that she is not the only partner in this marriage; the *Eibishter* is also a *mechutan*. The couple is building a *makom* for the Shechinah, an edifice that is designed to hold the presence of Hakadosh Baruch Hu more than any other place in the world. Now, if Hakadosh Baruch Hu determined that the right thing is that this husband and wife should be available for each other during this first year of marriage, the wife does not have a monopoly over her husband's presence, and she therefore does not have the right to exempt him of his obligation to be with her.

Another place where we see the significance of Hashem's involvement in a couple's *shalom bayis* is the *sotah* procedure, where Hashem permitted His Name to be erased from a parchment in order to bring peace to a couple. The Maharal explains that it's not just that Hashem is willing to forgo the honor of His Name

in order to restore *shalom bayis* to a couple. Rather, when He creates *shalom bayis* between a couple, He is really creating a *makom* for the Shechinah, where His Name can be glorified.

A Volume of Chazon Ish

I would like to conclude with a beautiful story that can reinforce our *chashivus* for marriage and *shalom bayis*. The story was related by Rav Shlomo Hoffman, who heard it from Rav Chatzkel Sarna, the *rosh yeshiva* of Chevron, who was very close to the Chazon Ish.

Rav Chatzkel told Rav Shlomo that he was extremely pained by the amount of time that the Chazon Ish would devote to speaking to people about their personal issues. People from all over Eretz Yisrael, and even from places throughout the world, flocked to the Chazon Ish for advice, and the Chazon Ish welcomed all these petitioners, setting aside time to counsel people even regarding seemingly trivial matters. Knowing how careful the Chazon Ish was not to waste a moment of time from Torah learning, Rav Chatzkel Sarna once approached him and said, "I understand that it's important to talk to people about their problems, but during those hours, Klal Yisrael is losing the Torah of the *gadol hador*, and forfeiting another *chelek* of the *sefer Chazon Ish* for all eternity! Why are you wasting this precious time by discussing people's mundane issues?"

The Chazon Ish gave him an astounding answer. "Before a person opens up to you about really important things, you have to develop a relationship with him. We know how important *shalom bayis* is, as Hakadosh Baruch Hu was willing to have His Name erased in order to restore *shalom* between husband and wife. When I listen to these people's problems, my intention is to develop a relationship with them so that they'll eventually open up to me about important things and talk to me about their *shalom bayis*. But the connection can't start with that on day one, so let them first talk about all sorts of other things, until finally they feel comfortable enough to share their real issues, and then we can deal with *shalom bayis*."

"I'm willing to give up on a *shtickel* of Chazon Ish," he concluded, "to bring *shalom bein ish l'ishto*."

In other words, he was saying that the time he devoted to helping people with *shalom bayis* was also a *shtickel* of *sefer Chazon Ish*.

The Chazon Ish was Torah, and Torah is *dvar Hashem* in this world. Similarly, *shalom bayis* involves bringing Hashem's presence into this world, so it was worthwhile for the Chazon Ish to give up his time for this purpose.

Let's remember this principle of *מה' אשה לאיש*, and continue to hear the *dvar Hashem* in our own marriages, living with this recognition of the importance of *shalom bayis* and its power to create a place of *hashra'as haShechinah* in this world.

Gut Shabbos.